

PRAMENY K DĚJINÁM NAŠEHO VOJSKA.

Velitelství československého sboru v Itálii.

(Comando corpo Ceco-slovacco in Italia.)

Zřízení druhé armády domobranecké a jiných menších jednotek československých.

(Costituzione della seconda armata territoriale ed altre unità minori
ceco-slovacche.)

Stab. Tipo-Litografico Carlo Lazzati, Gallarate 1920.

Přeložil št. kapitán inž. K. Mareš, přidělený výzkumnému oddělení MNO.

Velkomyslná podpora poskytnutá Itálii při tvoření druhé domobranecké armády československé a odesílání její do vlasti, což bylo svěřeno jejímu velitelství, je nejzřetelnějším projevem vděčnosti naší země za dílo těch legionářů nové republiky, kteří, přijavše dne 24. května 1918 na oltáři vlasti první slavný prapor národní ve Věčném Římě, postavili se po bok našeho vojska, prolévající svoji krev za dosažení společného ideálu.

Při tvoření čs. domobraneckého vojska poskytli veškerou pomoc zvláště J. E. ministr Zuppelli, náčelník divisiho generál. štábu plukovník Vacchelli, armádní sbor a domobranecká divise v Miláně. Úkol byl též značně usnadněn přátelským přijetím se strany obyvatelstva, které závodilo projevy sympatie a přátelství vůči vojsku spojeneckého národa, věduoc, kolik národ ten vytrpěl pro dosažení vytožené svobody.

Více nežli tomuto pojednání, svěřena je vzpomínka na vykonanou práci vojínům československým, kteří po fyzickém i duševním obrození vrátili se ke svým rodinám s voláním: „Ať žije Itálie“ na rtech a s láskou v srdci k této své druhé vlasti.

„Monumentum Aere Perennius“.

Zřízení koncentračních táborů.

Při kapitulaci c. a k. rakousko-uherské armády, po porážce ve Vittorio Veneto, dostalo se Italům do rukou několik set tisíc zajatců, mezi nimiž několik desetitisíc Čechoslováků. — Tyto demoralisované, fyzicky i morálně zbědované zbytky jedné z nejsilnějších armád světa odvedeny byly v listopadu r. 1918 do různých koncentračních táborů, roztroušených v pásmu válečném i v tyle.

Během téhož měsíce podařilo se vládě čs. republiky dosáhnouti toho, aby všichni zajatci československé národnosti (Čechové, Moravané, Slezané a Slováci), ze zemí koruny svatovavelské, jakož i ti, kteří byli konferencí v Paříži přičtení nové republice, byli spojeni před odesláním do vlasti ve třech koncentračních táborech, kde by mohli býti organisováni v prapory, a kde by se mohli tak zotaviti, aby se věnovali opět pořádku a kázní. (Dopis ministra zahraničních věcí čs. republiky v Paříži, Dra Beneše, čs. vojenskému přidělení v Římě, majoru Šebovi ze 4. listopadu 1918 a přípis velitelství čs. armád. sboru velitelství armád. sboru v Miláně, č. j. 1697 op. z 24. listop. 1918.)

Proto rozkázalo italské ministerstvo války zřídit tyto čs. koncentrační tábory: největší v okolí Gallarate, menší v Avezzana a Fonte d'Amore a nejmenší ve Foligno.

Poslední dva tábory byly od počátku podřízeny přímo ministerstvu války, kdežto tábor v Gallarate podřízen byl zprvu velitelství čs. armád. sboru, rozloženého tehdy v okolí Padovy a určeného k přepravě na Slovensko.

V uvedeném přípise č. j. 1697 op. určuje čs. armád. sbor, v souhlase s vrchním velitelstvím, dispošice pro zřízení tábora v Gallarate, kde byla velitelstvím armád. sboru v Miláně dána Čechoslovákům k dispošici uzavřená část společného tábora zajateckého (býv. aviat. park Solbiate); v druhých místech dány byly čs. zajatcům příhodné budovy a postaveny baráky.

Velitelem tábora v Avezzaně určen byl ministerstvem války plukovník Costa, ve Foligno podpluk. Gusberty, v Gallarate pak, kde byly sestaveny skoro všechny čs. domobranecké prapory, náhradní prapory a četné speciální rotý, určilo velitelství čs. sboru v souhlase s vrchním velitelstvím italským generála

Agénore Viganoni-ho, který puzen jsa láskou k české věci, dovedl s malými prostředky a malým s počátku personálem dáti táboru pevnou organizaci ke všeobecné spokojenosti vyšších velitelství.

Sídla velitelství koncentračních táborů.

Velitelství tábora ve Folignu bylo umístěno při náhradním tělese, tamtéž předtím vytvořeném k doplňování legionářských oddílů, bojujících na naší frontě (6. čs. divise, gen. Graziani, přeměněný se pak v čs. armád. sbor Piccione); velitelství tábora v Avezzanu bylo při tamějším společném zajateckém táboře.

Velitelství tábora v Gallarate bylo nejdříve v Somma Lombardo, od 1. prosince 1918 pak ve ville Majno v Gallarate; 18. května 1919 přestěhovalo se do villy Bianchini ve Varese (Bosto), aby mohlo lépe sledovati přepravu četných praporů, detachovaných v okolí Varese a Laveno. Po skončení transportů přestěhovalo se velitelství 18. listop. 1919 opět do Gallarate, kdež zůstalo až do uzavření tábora (10. ledna 1920).

V Avezzanu a Folignu utvořeno celkem 10 praporů, z nichž sedm bylo povoláno přímo do Čech v prvních měsících r. 1918 (má býti 1919, pozn. překl.), kdežto zbylé tři byly poslány do Gallarate, aby byly lépe uspořádány a vystrojeny.

Velitelství tábora v Gallarate mělo štáb, v jehož čele byl generál Agénore Viganoni, kterého koncem února 1919 vystřídal plukovník Eugen Beaud, který byl předtím po nějaký čas náčelníkem gener. štábu 6. čs. divise; vystřídán byl počátkem listopadu 1919 plukovníkem Hugonem Silvestrim, který po uzavření tábora převzal správu vyrovnávacího úřadu.

Dalšími členy štábu byli tehdy čs. major Hynek Gibiš^{*)}, po jeho odchodu v posledních měsících pak major Jaroslav Hulihrách, který současně řídil pohyb důstojníků a mužstva čs., předsedů čs. vojenského soudu v Somma di Lombardo a konsulentů administrativní rady tábora. Po odchodu majora Hulihrácha v polovici srpna přejal jeho úřad kapitán Frant. Háze a po něm nadporučík Jindř. Škrála.

Pro množství praporů, jež se v Gallarete měly sestavovati, rozsah práce, již bylo třeba vykonati v různých částech tábora, pro obtížnou službu s vyzbrojením, vystrojením a přepravou, bylo velitelství tábora po konečné organizaci uspořádáno takto:

Velitelství:

oddělení osobní,

„ operační,

„ rekvisiční (ubytovací),

„ zbrojní,

„ disposiční, s přičleněnou censurou a fotografickou sekcí,

„ administrativní (se správní radou).

Služby:

oddělení zdravotní,

„ zásobovací,

„ dopravní (automobilní prapor, 803. autom. sekce, 803. sekce trenu),

128. telegrafní rota,

královští karabiníci (312. a 415. četa autonomní a 160. sekce),

čs. vojenský soud v Somma Lombardo,

koncentrační a sběrný tábor čs. zajatců v Busto Arsizio,

kontrolní komise čs. dluhu v Itálii,

vojenská komise pro železniční přepravu,

smíšená česko-italská komise pro stanovení škod,

štáb italských důstojníků a vojáků,

čs. štábní rota.

Pro detachování praporů, utvořených v Busto Arsizio, tábořících v okolí Gallarate a Varese, byla utvořena velitelství pásem a podřízená velitelství skupinová.

Služební zřízení tábora.

Velitelství tábora bylo s počátku podřízeno velitelství čs. armádního sboru v Itálii, po jeho odchodu pak na Slovensko podřízeno bylo přímo italskému ministerstvu války, pokud se týká vyzbrojování, výstroje a výplaty čs. praporů a jich přepravy do Čech; pokud se týká organizace a vojenského výcviku, podřízeno bylo čs. vládě v Praze prostřednictvím čs. vyslanectví v Římě; konečně pak mělo služební vztahy s velitelstvím domobraneckého armádního sboru

^{*)} Nyní generál-divisionář v Praze.

v Miláně, pokud se týká kázně italského důstojnictva a mužstva a ubytování veškerého mužstva v táboře.

Jednotlivá oddělení měla takovouto působnost:

Operační oddělení s přednostou kapit. Jos. Pagonim mělo za úkol řídití tvoření a zařadování praporů, rot, sestavování speciálních oddílů a přepravu vojáků; bdělo též nad službami v táboře. Oddělení toto zprostředkovalo též styk s čs. vládou.

Oddělení rekvisiční s majorem Ant. Calierno v čele ubytovalo vojsko, vyhledávalo proto vhodné místnosti, staralo se o jejich navrácení majiteli a o případnou náhradu škod. Za tím účelem sestavena byla zvláštní komise, která se též starala o zařízení místností, otop, světlo a p. Celkem bylo zabráno a pak vráceno v 74 obcích několik tisíc různých místností.

Oddělení osobní za vedení maj. Amedeo Chiarazzo mělo na starosti osobní záležitosti důstojníků a mužstva v táboře.

Oddělení dispoiční bdělo nad kázní čs. vojinů, nad jejich výcvikem vojenským a přípravou morální a vlasteneckou. Psalo též matriku 2. domobranécké armády čs. Jemu byla podřízena censura s personálem československým, jež zprostředkovala též předávání pošty. Kromě toho patřila k němu fotografická sekce, jež pořizovala fotografie míst, na nichž bojovali čs. legionáři, jakož i všech projevů italsko-české vzájemnosti.

Oddělení zbrojní, řízené kpt. Ferruccio Bertesim, vyzbrojovalo důstojníky i vojáky čs. rakouským materiálem. (Viz seznam č. 1 a 2 v přílohách.)

Pravidla, podle kterých byli Čechoslováci odváděni a zařadováni.

Podle zmíněných již dvou dopisů odvádělo a zařadovalo se takto:

Zajatci československé národnosti z válečného pásma i vnitra země posíláni byli většinou do Gallarete, zbytek do Foligna a Avezzana, podle počtu volných míst a podle žádosti velitelů. Tato koncentrace vykonána byla rychle pilnou prací úředníků ital. ministerstva války, štábní divise (plukovník Zanghieri) a vrchního velitelství (pluk. Cantù).

Zajatci v táboře byli zařaděni v prapory po 4 rotách střelců o 250 mužích; roty se skládaly ze 4 čet, četa pak ze 4 družstev. Roty měly býti vždy složeny z příslušníků všech čtyř zemí československých, prapory vždy o 1000 mužů a 27 důstojníků dostávaly postupně čísla pořadová.

K sestavování praporů bylo použito čs. důstojníků-zajatců, kteří poskytovali svojí ukázněností, vojenskými vědomostmi a patriotickým citěním záruku, že budou dobře sloužiti české věci. Prvních šest praporů, sestavených z mužů mladých, silných a ukázněných, rychle vyzbrojených puškou Manlicherovou a řádně vstrojených, bylo považováno za zálohu čs. armádního sboru, dlejšího již na Slovensku za velení gen. Piccione. Jelikož však nebylo právě třeba rychle je převézt do vlasti, odešly pak až s ostatními prapory.

Pravidla odvodní.

Podle přípisu vojenského přidělence čs. vyslanectví v Římě, čj. 1205—II. z 26. listopadu 1918, zachovávala byla tato pravidla:

a) Odvody mužstva i důstojnictva byly řízeny a hodnosti a funkce udělovány pouze čs. voj. úřady při velitelství tábora (oddělení dispoiční) nebo komisi složenými z Čechoslováků, jmenovanými vládou.

b) Odvody dály se tak, že důstojníci i vojáci, čs. občané, kteří prohlásili, že se podrobují zákonům nové republiky, mohli žádati o přijetí do jednotek, tvořících se v Bustu a později v Avezzanu a Folignu;

c) poddůstojníci dostali hodnost, kterou měli v rakouském vojsku;

d) důstojníci-legionáři, kteří již byli v právním postavení, byli definitivní, nově se přihlásivší prozatímní;

e) důstojníci provisorní dostali až po nadporučíka provisorně hodnost poručíka, nadporučíci a kapitáni hodnost nadporučíka, majori a podplukovníci hodnost kapitána;

f) důstojníci-lékaři dostali provisorně tutéž hodnost, jakou měli v rakouském vojsku a býv. polní kuráti mohli býti zařaděni jako subalterní důstojníci u roty v hodnosti nadporučíka;

g) při stejné hodnosti byl důstojník provisorní nižší nežli definitivní.

O hodnosti plukovníků a generálů bylo rozhodováno jednotlivě.

Vláda čs. se zavázala, že po návratu těchto prozatímních důstojníků do vlasti upraví jejich právní poměr, že uzná eventuelní jejich práva, nabytá v býv. rakouské armádě, a event. služby, dříve české věci prokázané.

Později udělila čs. vláda důstojníkům těm tutéž hodnost, kterou měli v rak. armádě, stále však jen prozatímně.

Stejnokroje.

Rozkazem velitelství čs. armád. sboru čj. 1696 op. z 24. prosince 1918 a přípisem čs. vojen. přidělnice v Římě čj. 1205-II. z 26. listopadu 1918 bylo stanoveno, že důstojníci i vojáci dostanou tutéž šedozelenou uniformu italské pěchoty, ve které před tím bojovali legionáři v Itálii, s pláštěnkou a ovinkami. Na límci byly výložky bílo-červené, podobné legionářským, avšak bez modré obruby; na čapce byl vyšit černý sokol, hedvábný u důstojníků, bavlněný u mužstva, a na bílo-červeném štítku ve znaku číslo praporu. Provisorní důstojníci měli hodnost označenu hedvábnými šedozelenými pásky, svise přišitými na manžetě rukávů; dvěma nadporučíci, třemi kapitáni, jedním širokým a jedním úzkým majori atd. (Podobné pásky byly na čepici. Pozn. překl.) Poddůstojníci měli podobné pásky bavlněné.

Výzbroj a výstroj.

Výstroj byla italská. Výzbroji měla být pouze puška manlicherovka; kromě prvního praporu však dostaly ostatní prapory pušky a střelivo teprve několik dní před odchodem do Čech. Důstojníci z nedostatku rakouských pistolí dostali automatické bambitky italské.

Plat.

Důstojníci i vojáci měli tentýž plat, jaký měli ve stejné hodnosti v italském vojsku v zázemí, ode dne pak složení slibu měli důstojníci 75 lir a vojáci 25 lir měsíčního přídatku. Důstojníci provisorní a poddůstojníci dostávali kromě toho drahotný přírůstek, důstojníci kromě toho dostali 100 lir na stejnokroj a přípisem čs. legace v Římě čj. 2145 ze 17. února 1919 byla kromě toho povolena premie důstojníkům 100 lir a vojákům 25 lir při odjezdu do Čech.

Důstojníci legionářští měli kromě měsíčního platu a drahotného přírůstku ještě válečný přírůstek a jiné eventuální přídatky jako italští důstojníci.

Strava.

Vojáci dostávali porce rovnající se porcím italských vojáků v zázemí. Později, na návrh lékařů, dostávali ještě porci chleba na víc a velitelstvím praporů bylo přiručeno 50 lir týdně na zlepšení stravy a opatření většího množství zeleniny.

Důstojníci, podobně jako italští, měli zvláštní mensy a bylo jim též, pokud se týká ubytování, ulehčeno.

Výcvik.

Výcvik dál se českým jazykem podle instrukcí, sestavených na podkladě instrukcí italských, francouzských a cvičení sokolských. Ostatní instrukce byly převzaty z instrukcí italského vojska.

Přemrštěné námahy nebylo vyžadováno. Pohovy byly časté, vyplněné čištěním a procházkami v zalesněných alpských předhořích Varesotto, v majestátních horách abruzzských a na zelených kopcích umbrijských, které svými přírodními krásami občerstvovaly duši vojinů a ukolébávaly jejich touhu po vzdálené, toužené otčině. Tomuto způsobu života, který tak blahodárně působil na fyzické i morální ctnosti, dlužno přičísti krásné výsledky kázně a vojenské zdatnosti, dosažené v čase tak krátkém.

K utužení vojenského, občanského a patriotického ducha přispěly též značně pěkné články časopisu „V boj“, rozdávaného hojně a zdarma ve všech táborech, ve kterých nējáci Čechoslováci byli.

(Budoucě dále.)

HISTORICKÝ KALENDÁŘ.

Před 500 lety.

(Vzpomínka na veliké Žižkovo vítězství.)

Téměř nepovšimnuto zůstalo pětisté výročí jedné z nejpamätnějších bitev Žižkových, jeho vynikajícího tažení za účelem vysvození Kutné Hory z rukou Zikmundových a porážky způsobené Uhrům u Německého Brodu. Pětisté výročí této bitvy jest slavným

svátkem české statečnosti, jehož význam, nejen časový, nýbrž i obecný, je tím větší, že vzpomínáme české statečnosti, bojující ve službě veliké myšlenky a posílené zjevy tak důležitými pro celý život národní i jeho zdárný vývoj: neobyčejným smyslem pro řád a kázeň i pro jednotný, svorný postup.

Zikmunda neodstrašil nezdár križácké výpravy u Zatce, neboť byl přesvědčen, že sám s Albrechtem Rakouským bude moci potlačit vzpouru v Čechách a na Moravě, zvláště když se mu podařilo sehnati vojsko, čítající na 50.000 mužů, které ve spojení s Rakusy tvořilo na tehdejší doby armádu zrovna ohromnou. S vojskem vtrhl na Moravu, kde nakázal svému vojévůdci, Pipovi Florentinskému, aby dobýval a plenil statky předních husitských pánů. Na den 1. listopadu r. 1421 svolal do Brna sněm a sněmovníky přinutil k povolenosti tím, že dal sněmovní budovu obkličiti uherským vojskem. Sněm byl za těchto okolností Zikmundovi po vůli a odhlasoval vše, co náslinný vladař chtěl. Po sněmu pak ihned vytáhl část vojska do Čech přes Litomyšl, kdežto Zikmund s hlavní silou vojska táhl k Jihlavě.

Čechové poznali velikost nového nebezpečí a chystali se k boji. Konšelé pražští rychlími posly volali na pomoc ohrožené vlasti všechny podobojí, zvláště pak Žižku a táboorské bratrstvo. Žižka ochotně uposlechl vyzvání a dne 1. prosince za jásotu Pražanů vjel do Prahy. Kněží táborští, nesouce svátost lála Kristova, jeli v čele Žižkova vojska. Pražané vyšli Žižkovi vstříc, vítali ho radostně, volali mu slávu, a hlazol zvonů rozléhal se po celém městě. Dne 8. prosince vytáhl pak k Hoře Kutné a druhý den jej následovalo vojsko Pražanů.

Zatím co královští pomalu ustupovali přes Humpolec a Ledec, páchající hrozně ukrutností, vypalující vesnice a vraždící obyvatelstvo, opravil Žižka hradby Čáslavě a zanechal tam dostatečnou posádku, vrátil se ke Kutné Hoře, jež se stala střediskem bojů tohoto tažení. Z Kutné Horv však dne 21. prosince zase odtáhl, učiniv dříve opatření k obraně města. Sotva však Žižka město opustil, byl napaden od vojska královského. Tu však Čechové rychle zřídili vozovou hradbu a po celý den úspěšně vzdorovali útokům Uhrů, kteří je obklopovali. Zatím však zradou některých měšťanů byla Zikmundovi otevřena Kolínská brána a královští, vedeni horníky, kteří na jaře před Pražany utekli ke králi, vraždili všechny, kdo neznali jejich hesla nebo znamení. Katolíci uchránili se před krveprolitím, které se téměř rovnalo hrůzně proslulé noci bartolomějské, pouze vystrčením svatých obrazů. Zikmund, zmocniv se takto lehce města, obkličil veskerým svým vojkem český tábor. Za soumraku se však Čechové hnuli se svého stanoviště a probili se svírajícím kruhem nepřátel.

Bylo tomu stejně příštího dne u Kaňku, kde Žižka, byv oblíben, znovu se

probil a odtáhl do Jičínka a Turnovska, aby tam sebral nové posily.

Zikmund měl za to, že „kacíři“ dali se na útěk a spoléhaje na sílu svého vojska, nedal Žižkovo vojska dale pronásledovati. Usadil se v Kutné Hoře se svým dvorem a dovolil svému vojsku rozbíhati se a pleniť ve vesnicích.

Ale tu Žižka nenadále se dne 6. ledna vrátil a udeřil na nespořádané, loupežící Uhry. Překvapení Zikmundovo bylo veliké. Panika, která ve vojsku zavládla, byla tak strašlivá, že Zikmund ještě téhož dne večer rychle z Kutné Hory odejel, dav před tím zjímati některé horníky, jemu podezřelé, a rozkázav zapáliti město na několika místech. Češi uhasili požáry a krále ihned pronásledovali. Ve čtvrtek dne 8. ledna zastavil Pipa Florentinský prchající vojska na návrší u Habru a chtěl tu také zastaviti Žižkovo pronásledování. Při prvním českém útoku dali se však Uhři znovu na útěk. Teprve u Německého Brodu postavili se Uhři znovu na odpor. Žižka, ačkoli k Německému Brodu dorazil v samý večer, udeřil ihned na vojsko královské a po krátkém boji zatlačil některé do města a ostatní zahnal na útěk. Podivuhodná jest rychlost, s jakou tenkrát Žižka prošel vzdálenost mezi Kutnou Horou a Německým Brodem, neboť musíme při tom uvážiti krutou zimu a stav středověkých cest, po nichž se musely pohybovati těžké Žižkovy vozové hradby a děla.

Z rána 9. ledna počal Žižka dobývati města. Prvního dne bylo to bez výsledku. Druheho dne počalo se vyjednávatí, ale dříve než vyjednávání dospělo ke konci, zmocnili se Čechové města a oplatili tam krveprolití kutnohorské tak, že celých sedm příštích let bylo město bez života, bez lidí.

Porážka králova byla úplná. Nejen že padlo na 13.000 jeho vojska, ale i 500 vozů s rozmanitým nákladem dostalo se do rukou českých a kromě toho byl král přinucen propustiti všechny české vězně výměnou za nemalý počet znamenitých lidí, kteří upadli do českého zajetí. Mezi těmito byl i Závěš Černý z Garbova, posel polského krále Vladislava ke dvoru Zikmundovu, kde měl uzavřítí svatební smlouvu mezi polským králem a ovdovělou českou královnou Zofii. Zajetím jeho byly námluvy ovšem úplně zmařeny.

Vítězství u Německého Brodu bylo oslaveno také tím, že dne 11. ledna byl Žižka slavnostně pasován na rytíře a že příští dny byli pasováni i jiní rytíři pod korouhvemi, jež byly v bitvě pobrány nepřátelům.

Žižkovo válečné umění mělo svůj přirozený základ v pevném řádu. Ijmž dovedl Žižka se zemanskými přáteli, vyšlými z velké části z přední tehdy

vojenské školy české, z války mezi Polskem a Řádem, ukazují onen divoký vzápětí pro viru a vytknouti mu určité cíle a bez něhož žádná síla na konec nemůže dojiti svých cílů, zvláště nedovede-li si jich určitě představit. Žižka vzal si podle vlastních slov svých za vzor „stare Cechy, ježto zatknouce klanici za škorní, netoliko o boží při, ale i o svů bili sů sě“, vytkl viru a národnost, „vysvobození pravdy zákona božího... ku pomoci věrným církvi svate a zvláště jazyka (= národa) českého i slovenského“, jako dvě hlavní věci, za něž se třeba bití a pro něž nutno se pevnému řádu podříditi. Potřebu kázně a pořádku neopomenul pak Žižka při žádné příležitosti všem „věrným Čechům“ bez rozdílu stavů připomínati: „a starší své, jakožto purkmistry, konšely, obecné a rychtáře, aby v čest měli a milovali sě za jeden člověk“. Jen tak, že „s Táboorskými zůstal za jeden člověk a poddali sů sě dobrovolně mne poslušni býti, jakožto kdy“, mohl Žižka své zásady plně uplatniti. Ve svém řádu vojenském (z r. 1423) přímo praví spolu s ostatními vůdci svého bratrstva: „i všech prosíme, řádně napomínajice příkazujeme i chceme tomu, aby řádně poslušenství bylo; nebo skrze neposlušenství a neřádné výtržky velké škody sme brávali na bratřích i statech, a hanbu často od nepřátel božích a našich trpěli... neb to přísluší k boji božímu tak činiti, dobře, křesťanský, v lásce zřízení, v kázní boží živu býti, své žádosti, potřebě a naděje v pánu bohu setrvala bez pochybení položiti, čekajice od něho věčné odplaty.“

Jen tak bylo možné, aby vzniklo vojsko, jež v rukou schopných vůdců bylo zbraní nepřemožitelnou. Všechna sta-

tečnost husitských chálů byla by marná bez Žižkova válečnictví, v němž lze rozlišiti tři hlavní jeho složky, péči o vozy a děla a toto opět jen ve spojení s přísnou kázní a řádem dodalo husitské síle náležitou pádnost a účinnost. V tom bylo prostě vysvětlení velikých těch úspěchů, jimiž, opět podle slov Žižky samého, vlezli „anai proti velkým, nemnozi proti mnohým, neoděni proti oděným.“

Žižkova vítězství jsou poučením i výstrahou do budoucnosti. Není pochyby, stará česká statečnost žije v nás dále a zůstává neztenceným odkazem naší velké minulosti, nejen statečnost vojenská, nýbrž i jiné formy statečnosti, jichž si život dává. Jen statečný národ mohl si uprostřed Evropy, mezi nepřáteli stále pohotovými, za podmínek ne vždy příznivých založiti a dlouhé staletí udržeti svůj svobodný stát; jen statečný národ mohl si jej po staletí jeho ztrátě opět obnoviti a jen opravdu statečný národ si jej bude moci i dále uprostřed vlnobití časů udržeti. Než všechny snahy, všechna statečnost a všechny oběti byly by marné, kdyby nebylo jednoty v imperativním zájmu o národní celek, jenž musí býti povýšen nad všechny zájmy, jako byla povýšena víra i národnost v dobách velikých úspěchů husitských, kdyby nebylo ducha kázně a řádu. Statečnost, soudržnost i smysl pro kázeň jsou veliké tradice celé naší minulosti, s nimiž jsme stoupali, kdykoli jsme jejich hlasů byli poslušni, avšak bez nich, jakmile jsme se od nich navšímavě odvraceli, jsme nezachránitelně klesali. Přidržíme-li se jich, pak můžeme hleděti klidně vstříc všem zlobám času!

Dr. Tschorn.